GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SEETEBOSIGO TLHATLHOBO YA BOGARE JWA NGWAGA MOPHATO 12

2026

SETSWANA PUO YA GAE (HL)

PAMPIRI YA NTLHA (P1)

SETSWANA HOME LANGUAGE P1

C2221T

NAKO: Diura di le 2

MADUO: 70

11 ditsebe

X05

DITAELO LE TSHEDIMOSETSO

1. Pampiri e, e arogantswe ka DIKAROLO di le THARO.

   KAROLO YA A: Tekatlhaloganyo (30)
   KAROLO YA B: Tshobokanyo (10)
   KAROLO YA C: Dipopego tsa puo le melawana ya tiriso ya puo (30)

2. Buisa ditaelo TSOTLHE ka kelotlhoko.

3. Araba dipotso TSOTLHE.

4. Simolola KAROLO NNGWE le NNGWE mo tsebeng E NTŠHWA.

5. Thala mola morago ga karolo NNGWE le NNGWE.

6. Nomora karabo NNGWE le NNGWE jaaka potso e nomorilwe.

7. Tlola mola morago ga karabo NNGWE le NNGWE.

8. Tlhokomela mopeleto le popego ya dipolelo.

9. Kabo ya nako e e tshikinngwang:

   KAROLO YA A: Metsotso e le 50
   KAROLO YA B: Metsotso e le 30
   KAROLO YA C: Metsotso e le 40

10. Kwala ka mokwalo o o buisegang, mme o dirise mopeleto o o kannweng ke Lekgotla la Bosetšhaba la Puo ya Setswana.

KAROLO YA A: TEKATLHALOGANYO

POTSO 1

1.1 Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA A (TEMANA)

1 O ne a bidiwa Kgapa morwa Kgopiso. A le teilwe ke bana ba sekolo gonne a aga a ipoka jalo. Leina le, le mo tshwanela gonne a le matlhamutlhamu. E ne e le sephakga se se mmele o o matlaba. A tiile a sutsitse mme a tsarogile phoka. Seriti e le sa kgosikgolo. Bogale bone e le morothisa, morwa tlhare se botlhoko selomakamogatla.

2 Go tshega ga gagwe e ne e le ga go ntsha meno fela. A sa ingwaelwe matsetse. Ba tshela mmogo ba lemogana leetong. Ntlo ya bona e nela jaaka tsotlhe. A naya mogatse melao ya botshelo e e thata. Molao wa ntlha o ne o mo kganela go adimisana le baagisani. Wa bobedi o mo kganela go jela nala kwa gabona. E mengwe e mo lopa go nna marinini a a popota, go apaya gabedi ka letsatsi, go apara diaparo tse di khurumetsang mangwele le go dira mo tshingwaneng.

3 A se ke a gana gonne a lailwe gore a roke molomo le mogang go le thata. Bomalomaagwe e rile ba mo laya ba mmolelela fa monna e le tshetlho e e rwalelwang le ditlhako. Ba ne ba mmoleletse gore fa a kgopisegile a se ke a bolelela balekane gonne ba tla mo ja ditshego. Ditaelo tse, tsa mo ema nokeng go tšhotlhela leswe le kobo le go lelela teng senku.

4 Barutabana ba ne ba ba jela nala mme a sa ba busetse maoto. Kedibone a tlhoafalela gae a bo a retelelwa ke go oba ntshi le go ja ka tshwanelo. Botshelo ba mo ketefalela. Dikakanyo tsa mo farafara boboko. Pelo ya balabala. “Mme le rre ba ithobaletse”. Ga go na yo o ka nthusang go rwala sefapano se se bokete seno.

5 Ke fofa mo diphukeng tsa khutsafalo kwa godimodimo. Ke tshwana le nku ya letimela e e sutlhileng ka mo lesakeng ya tobea le naga. Ya amogelwa ke phiri e šenne meno. Bodipa phetelela bo gatlhwa ka mahutsana. Monna yono wa me ke legweegwee. ”Mafoko a, ya nna pina ya tshwene, le gale e opelwa ka pelo.

6 E ne e setse e le ngwaga ba dula mmogo e le nako ya mampa a kolobe go le Lamatlhatso. Mogoloe Kedisaletse a mo wela lephorotlha. Mogoma o ne a se teng fa gae a ile dikgaisanong tsa mmino wa dikolo. A mo amogela. Ba tshola dikgang lebaka le leleele ba ntse ba ama mathata a botshelo a a ba farafarileng.

7 A gakgamala go utlwa fa Serelebeng a sa tlhole a dula le mmaagwe mme a fudugetse kwa ga Tshose. “Molato?”A botsa mogoloe a itshwere lehuma. “O ngadile kwa gaabo a re mmaagwe ke moloi”. Kedibone a tshega gonne a itse fa kgang ya go re motsadi ke moloi e le bolwetse jwa basadi.

8 “O a tshega nnaka?” A mo lebelela a rototse matlho a a geletseng dikeledi. “Ga ke tshege.” A tsweletsa kgang. “E kae Kgapa?” “Kgapa e teng e ntse e gwasagwasetsa e bua sekgatla. Bogale le makgakga o ka re tsa motho a itsholetse.” “Bogale bone o bo amule. “E kete e rile a bona mabu a se ke a lela.”

9 “Ke yona tswine ya go nyalwa ke morutegi. Fa o ka bo o inyaletswe ke ramatlhaku go ka bo go le botoka.” Keledi ya kutlobotlhoko ya mo raka. Ya elela le tlhaa ya molema. Tsa tshologa jaaka morwalela. “Ao nnake, nna ke ne ke ithaya ke re re a gomotsana! ”Ya re a sena go phimola dikeledi a phunya sekaku a re, “O nngwaile lebadi Kedisaletse. O nkgopoditse fa Kgopiso a aga a nkonopa ka sengwe le sengwe se a bapileng naso.”

10 “Sengwe le sengwe o raya eng kana mmaagonna?” A kalola matlho, a tetesela melomo jaaka tau e šakgetse a itlhalosa. “Leso le le tswang mo pitseng, leje, letswele, molamu le mootwane o a betsang bana ba sekolo ka ona tota.” “Re utlwile ka dinonyane. Ke ka moo o bonang ke lo gorogetse. Dipadi tse di go kgabisitseng tshobotsi ke sesupo se sentle sa gore dinonyane di opile kgomo lonaka.”

11 A sonya a re, “Ao ke dinyana, dikgolo di etla. Baagisani ga ba tlhole ba re jela nala. Ba tshaba go tsena maraganateng.” “O a re maraganateng? Ba tshaba go thanyediwa ke madi a kgofa. Dikgang tsa monna le mosadi ga di …”

[E nopotswe go tswa go: Mathata a botshelo, ZS Kotsokwane]

1.1.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Kgopiso o ne a bidiwa Kgapa ka ntlha ya gore o ne a le …

A Bonolo.
B Lerato.
C Bogale.
D Ditlhong. (1)

1.1.2 Kgopiso o ne a dira tiro efe? (1)

1.1.3 Naya melao e MEBEDI e Kgopiso a neng a e neile mosadi wa gagwe. (2)

1.1.4 Lebakalegolo le le neng le pateletsa Kedibone go obamela melao ya monna wa gagwe ke lefe? (2)

1.1.5 Ke eng se se tlhotlheleditseng Kedisaletse go ya go etela Kedibone, Kgopiso a se teng? (2)

1.1.6 Tlhalosa gore go kaiwa eng fa go twe “Barutabana ba ne ba mo jela nala mme a sa ba busetse maoto?” (2)

1.1.7 A molaotheo wa naga ya rona o dumelela banna go tshwara basadi ka mokgwa o Kgopiso a neng a tshwere Kedibone ka ona? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

1.1.8 Nopola mola go tswa mo temaneng o o bontshang gore Kedibone ke khutsana. (2)

1.1.9 Fa o ne o le Kedibone o filwe molao ke bomalome fa o nyalwa a o ne o ka dumela go nna mo lenyalong le le tshwanang le la ga Kedibone ? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka (2)

1.1.10 Kedisaletse o raya jang fa a re Kedibone a ka bo a inyaletswe ke ramatlhaku go ka bo go le botoka? (2)

1.1.11 A ke ntlha kgotsa kakanyo gore Kedibone o ne a sotliwa mo lenyalong? Tshegetsa karabo ka go neela lebaka. (2)

1.1.12 Go ya ka wena motho yo o tshwanang le Kgopiso a ka gakololwa jang? (2)

1.1.13 Ke lebaka lefe le le dirileng gore Serelebeng a bo a nna kwa ga Tshose? (2)

1.2 Leba setshwantsho se se latelang, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA B (SETSHWANTSHO)



[Se nopotswe go tswa go *carmelajoy.com/blogmain/tag/weddings*]

1.2.1 SETLHANGWA A (TEMANA) le SETLHANGWA B (SETSHWANTSHO di tshwana ka eng? (2)

1.2.2 Naya ntlha e le NNGWE e SETLHANGWA A(TEMANA) le SETLHANGWA B (SETSHWANTSHO) di farologanang ka yona. (2)

1.2.3 A o ka itumelela go nna karolo ya lelapa le le tlhagisitsweng mo go SETLHANGWA B?
Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: TSHOBOKANYO

POTSO 2

Buisa temana e e fa tlase ka kelotlhoko. E tlhagisa dintlha ka go botlhokwa jwa go ja merogo le maungo.

ELA TLHOKO: O tshwanetse go dira tse di latelang:

1. Sobokanya temana e ka go tlhagisa dintlha di le SUPA **ka ga botlhokwa jwa go ja merogo le maungo mme o sa fetole bokao jwa temana.**
2. Kwala ka temana.
3. Boleele bo se fete mafoko a a ka nnang 90.
4. Tshobokanyo e se ke ya newa setlhogo.
5. Kwala palo ya mafoko a o a dirisitseng kwa bokhutlong jwa tshobokanyo.

SETLHANGWA C

Setheo sa CDC se sa tswa go gatisa lenaane la dijo di le 41 tse di nang le dikotla tse dintsi tse di fokotsang kotsi ya go tshwarwa ke malwetse a a sa foleng. Mo lenaaneng leno go na le maungo le merogo e mentsi e e mebalabala, e e akaretsang digwete, letise le maungo.

Merogo le maungo di thusa mmele go lwantsha malwetse, go kgona go ikatisa le go tshela sentle. Gape di na le dibithamini, diporoteini tse di thusang go natlafatsa methapo ya mogolo. Go bontshitswe gore merogo le maungo di na le dikotla tse dintsi, tse di thusang go fokotsa kotsi ya go tshwarwa ke bolwetse jwa pelo, jwa sukiri ya maemo a bobedi, bokima jo bo feteletseng le malwetse a mangwe a a sa foleng.

Molemo o mongwe o mogolo wa go ja dijo tse di nang le dikotla tse dintsi, segolobogolo maungo le merogo, ke gore di na le faeba e ntsi, e e ka thusang go tokafatsa thulaganyo ya go sila dijo, go fokotsa kholeseterole le go laola sukiri mo mading. Gape e dira gore o ikutlwe o kgotse, o je go le go nnye mme se se ka thusa go fokotsega ga mmele.

Maungo le merogo di na le dikotla tse di thusang masole a mmele go nna thata go kgona go lwantsha malwetse a a kotsi mo mmeleng wa gago; jaaka go ruruga ga mmele le go tshwarwa ke kankere. Go botlhokwa go ja merogo le maugo a a farologaneng mo bekeng gore o kgone go bona dibithamini le diminerale tse dintsi tse di farologaneng.

Maungo le merogo di na le dikotla tse dintsi tse di farologaneng, tse di jaaka aene e e tlhokegang gore disele tse dikhibidu tsa madi di tlhagelele, mme di thuse mmele le boboko go gola.

[FacebookLinkedinPinterestEmail]

PALOGOTLHE YA KAROLO B: 10

KAROLO YA C: DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA YA TIRISO YA PUO

POTSO 3: PAPATSO

Sekaseka papatso e e fa tlase, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA D



[*http://wwww.walmart.com/food/Pantry/Pantrymeal.essentials*]

3.1 Tlhagiso e e reng "***Reka lepokoso la Corn Flakes o tsenele kgaisano ya go fenya diranta di le SEKETE.***"

Ke malepa a puo ya papatso e e …

A Gobelelang.
B Sekametseng ka fa letlhakoreng le le lengwe.
C Lebeletseng le matlhakore otlhe.
D Digelang. (1)

3.2 A moreki a ka fitlhela kuno e e bapatswang bonolo? Neela dintlha tse PEDI. (2)

3.3 Goreng mafoko a “CORN FLAKES” a kwadilwe ka ditlhaka tse dikgolo? (1)

3.4 Nopola lelatlhelwa mo papatsong o bo o le dirise mo polelong e o itlhametseng yona. (2)

3.5 A kuno e e bapatswang e ka dirisiwa ke batho botlhe?
Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

3.6 Go ya ka wena goreng mosimane le kgogo ba beilwe mo lepokosong la Corn Flakes? (2)
[10]

POTSO 4: KHATHUNU

Sekaseka khathunu e e fa tlase, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA E



[E nopotswe go tswa go: *https://tse3.mm.bing.net/th/id/OIP.wKy4nF2nzlSf7OjltWAnVgHaJz?pid=Api&P=0&h=220*]

4.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C Kgotsa D.

Tiragalo e e mo khathunung e diragalela kwa …

A Kerekeng.
B Ofising.
C Kgolegelong.
D Lepatlelong. (1)

4.2 Puo ya mmele ya batho ba ba ntseng fa fatshe e kaya eng? (2)

4.3 Go ya ka wena, mafoko a a reng “gompieno re mo mathateng” a senola maikutlo afe? (2)

4.4 Neela mofuta wa pudula ya mosadi wa ntlha yo o itshwereng tlhaa. (1)

4.5 Nopola leina go tswa mo khathunung o le dirise jaaka tlhalosi ya sediriso. (2)

4.6 Maemo a mosadi yo o tshwereng lapotopo e ka nna afe? Neela lebaka. (2)
[10]

POTSO 5: TEMANA YA POROUSE

Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA F

1 Masego o ne a phuthulola dijo tse ba neng ba tlile ba di rekile mo tseleng. Ba ne ba ja ga nna monate. Lentlhoetseng a tswa molomo. Ba ne ba buisana gore bogadi e ka nna bokae. Ba dumelana gore bogadi ga bo a tshwanela go feta dikete di le masomeamararo. Lentlhoetseng o ne a tshwanetse go itsise batsadi ba gagwe ka ga kgang e. Batsadi ba gagwe ba ne ba tshwanetse go kwala lekwalo.

2 Bothata e ne e le ba go itsise rre Mogotsi. Ke bogologolo rre Mogotsi a botsa gore mosenyi o kae. Ke solofela fa a tlaa phuthulola mogopolo. Lentlhoetseng o ne a ba solofetsa gore lekwalo le tlaa goroga mo go **yona** beke eo. Ba ne ba tsena mo sejanageng sa ga Masego. Lentlhoetseng a se kgweetsa. Ba tsamaile ba tlotla go le monate. Mojabeng ena, o ne a itumetse. O ne a batla go bona morwadiaagwe a nyetswe fela jaaka barwadi ba ditsala tsa gagwe.

3 Kana basadi fa ba kopane, ba bua ka malapa a bona. **Wena** fa o le mosadi, o na le mosetsana mo lelapeng a sa nyalwe,o ikutlwa o nyatsegile mo setshabeng. O nna setshego mo dithakeng tsa gago. Go bua ka malapa ga bašadi, bomme ba dira tsotlhe go ka bona basetsana ba bona ba nyetswe. Bomme ba bangwe ba, ba kgona go thusa makau a bona go duela bogadi. Ba dira gore makau a bana ba bona a ba rate. **Banna ba rata bakgonyana ba ba itirelang.**

4 Go le gantsi, bomme ba ratelwa go thusa makau a bana ba bona. Borre bona ba a tlhoiwa gonne ga ba batle matlakalanyana a a tshwanang le ao. **Borre ba rata bakgonyana** ba ba itirelang**.**

[E nopotswe go tswa go: Se nkgerise, S S Mokua]

5.1 Neela mofuta wa lediriletswa le le thaletsweng mo go mola 1. (1)

5.2 Leinatswako le le thaletsweng mo mola 10 le bopilwe ka dikarolopuo dife? (2)

5.3 Leina batsadi mo go mola 5 le dirisitswe jang? (1)

5.4 Lefoko le le ntshofaditsweng mo go mola 12 ke karolopuo efe? (2)

5.5 Nopola lerui mo mola 14 o bo o le dirise mo polelong e e tlhabosang. (1)

5.6 Fetolela polelo e e thaletsweng mo go mola 17 go nna mo kganetsong. (2)

5.7 Neela mofuta wa polelo e e ntshofaditsweng mo go mola 17 – 18. (1)

[10]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: 30

PALOGOTLHE YA TLHATLHOBO: 70